

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 16

Gorici, dne 31. avgusta 1913.

Pečaj 18.

Obseg: 1. Našemu čebelarstvu preti velika nevarnost; 2. Laška detelja; 3. Dajte svoje hčere v kmetijsko-gospodinjstvo šolo c. kr. kmet. družbe kranjske v Ljubljani; 4. Gospodarske drobtinice; 5. Kmetovalčeva opravila v mesecu septembru; 6. Poročila; 7. Zapisnik občnega zbora »Goriškega kmetijskega društva« z dne 26. junija 1913 (Nadaljevanje); 8. Vprašanja in odgovori.

Našemu čebelarstvu preti velika nevarnost.

V obližju mesta Gorice in v furlanski nižavi se je pojavila ena izmed najhujših čebelnih bolezní, namreč takozvana »gniloba«.

Po gnilobi okužen panj ne kaže posebnosti ob začetku bolezni. Čebele izletajo in se vračajo v panj kakor navadno, ker se ta bolezen faktično ne poloti doraslih čebel, temuč samo zalege. Ker se pa prirastek na čebelah v panju, vsled zalege uničene po bolezni, zmanjša, a zmanjša polagoma tudi število delavk vsled naravnih nezdog, zato nastopijo glede števila delavk v panju takšne razmere, kakršne nastopajo pri panjih trotovcih, t. j. število delavk se občutno reducira.

Kakor se ne da ugotoviti pri panjih trotovcih že na zunanji pogled, tako se ne da ugotoviti tudi gniloba na ta način; treba je toraj panj odpreti in satovje natančno pregledati.

Mlada, nezadelana zalega ne kaže posebnih znakov, ampak razvija se navadno do popolne velikosti, ter se pripravi celo za preobrazovalno dobo. Pokrita je s pokrovcem prav tako kakor zdrava zalega. Med tem časom se pa razmnožava kužni tros (bacil) v njenem trupelcu tako silno, da jo ukonča.

Ko zapazijo čebele, da se nahaja v celici mrlič, tedaj pregrizejo pokrovec nekako na sredini, in ko opazijo, da se nahaja v celici namesto ličinke le negnjusna, gníla tvar, koje niso v stanu iztrebiti, puste jo kar na miru

Ako zapazimo luknjice na raznih pokrovcih, potem ni več dvoma; panj je okužen po gnilobi.

Ako vzamemo kak žebliček ali pa leseno špičico in pobegnemo z njo v celico s prevertanim pokrovcem, privlečemo iz nje neko zelenkasto rujavo, vlečljivo, kislo smrdečo snov, t. j. gnilo ličinko, v koji se nahaja neševilna množina malih kužnih stvaric.

Te male stvarce (bacili), kojih razvoj je sličen razvoju drugih enakih stvaric, kakor n. pr. mačuhovega in kolerinega bacila pri človeku itd., se s prostim očesom ne vidijo. Če vzamemo na pomoč dober drobnogled in gnilo tvarino z njim preiščemo, opazimo v nji nitkam podobne male stvarice, koje se razmnožavajo z delitvijo. Ker se vrši to razmnoževanje neverjetno naglo, zaplodi se v par dneh iz enega samega bacila na milijone drugih.

Oboleli ličinki ni več pomoči, ona mora poginiti. Poginjena ličinka oziroma gnila tvar vsebuje ogromno število kužnih stvaric, katere prenašajo čebele kar nehote s hrano v druge celice, ter okužijo na ta način polagoma cel panj.

Zadošča, da zboli en sam panj v čebelnjaku in v nevarnosti so vsi drugi še zdravi panji. Pripeti se lahko, da zaidejo čebele iz bolnega panja v druge zdrave panje, lahko pa se tudi zgodi, da uderejo čebele iz zdravih panjev v tak bolan — obnemogel panj, ga medu oropačo in zanesejo o ti priliki kužnino v svoja, poprej docela zdrava bivališča. Lahko se pa tudi zdrave čebele na paši okužijo, ko pridejo v dotiko s takimi okuženimi čebelami. Cvetje obletava čebela iz okuženih panjev, za njo prileti čebela iz zdravega panja in zgodi se lahko, da se tam naleze kužnine in jo potem zanese v svoj zdrav panj.

Po tej poti si okuži lahko zdrav panj svojo zalego. Ako čebelar ne prične pravočasno z odpomočjo, zgodi se mu lahko, da pride v kratkem ob vse čebele. Res je, da ni posamezni čebelar v stanu priti v okom tej bolezni, ampak je treba, da ukrenejo vsi čebelarji takoj vse potrebno. V prvi vrsti so v to poklicane merodajne oblasti, kakor c. kr. okrajno glavarstvo in deželni odbor in prav toplo bi bilo priporočati, naj bi ona energično nastopila, da se ta huda morilka že na početku zatre.

Kolikor je meni doslej znano, se je v tem pogledu le toliko storilo, da se je poslalo par bolnih - okuženih satov c. kr. piskuševališču na Dunaju v preiskavo in da je isto podalo izjavo,

da se nahaja na poslanem satovju kužnina-»čebelna gniloba«. Sedaj pa se zdi, da je vse skupaj zaspalo. Ali mi čebelarji ne moremo mirno gledati in ukreniti moramo pač takoj vse potrebno, da se nam ta kužna bolezen ne razširi po Goriškem.

Te dni sem bil pri čebelnjaku, v kojem je imel čebelar med 30 panji, 12 bolnih, sicer pa je skoraj gotovo še kak drug panj poleg teh 12 okužen, česar pa ni mogoče ugotoviti, ker bolezen še ni dosegla vrhunca. Ta čebelar poskuša zdraviti to bolezen s takimi sredstvi, ki so jih drugi strokovnjaki že zdavnaj preskusili in ki so se pokazala brezuspešna. Tako n. pr. je nekaj dni pred mojim obiskom krmil, s sladkorjem, češ, sladkor je še najbolje zdravilo. To sredstvo so razni strokovnjaki že zdavno preskusili, ali uspehi so bili naravnost ničevi. Takšne neumnosti le še pripomagajo k razširjevanju kužnine. Druge pomoči razun ognja in žvepla v tem slučaju pač ni.

Prizadete oblasti bi morale tu resno nastopiti in uporabiti vsa sredstva, ki so jim na razpolago, da se ta morilka čimprej zatre. Dežela ima n. pr. na razpolago 2000 K državne podpore, ki je namenjena za povspeshevanje čebelarstva. Umestno bi bilo, da bi se uporabila ta podpora v prvi vrsti za izplačevanje odškodnin onim čebelorejcem, katerim bi se okuženi panji uničili. Za uničene panje naj bi se dajala le delna odškodnina, tako n. pr. za vsakega kranjiča (nepregibljivi panj) kakih 6 kron, a za vsak mobilni-pregibljiv panj pa po 10 kron.

Z zgoraj označeno svoto bi se lahko precej rešilo, seveda morala bi pa tudi dežela pripomoči s kakim primernim prispevkom: država bi prav gotovo dovolila še drugo primerno svoto v to svrho.

Umestno bi bilo, da bi se sklical shod vseh goriških čebelarjev v Gorico, na katerem naj bi se kaj natančnega sklenilo.)*

J. V.

*) Naproša se goriške časopise, naj bi po atisnili ta članek, ker je za domače čebelarstvo velikega pomena.

Laška detelja

Najvažnejša izmed krmskih rastlin, ki se sejejo v jeseni, je na vsak način laška detelja, inkarnatnica ali pri nas tudi svinjska detelja zvana. Ta detelja se zadovolji z vsako zemljo, ter daje izmed vseh rastlin, ki se uporabljajo za zeleno krmo, naj-

bolj tečno in največ krme. Ta rastlina spada v vrsto metuljnic in ima kot taka, poleg prej naštetih lastnosti, še to dobro lastnost, da sprejema potrebni dušec iz ozračja. Vsled te poslednje lastnosti se uporablja ta rastlina ne le za pridelovanje zelene klaje, ampak tudi za zeleno gnojenje, kajti, če se zelena inkarnatica zakopa ali podorje, spravi se z njo v zemljo dušičnate redilne rastlinske snovi.

Navadno se seje laška detelja na njive, obsajene s plantami iz trt ali pa iz murv, seje se jo pa tudi med turšico posebno pa med činkvatin. Malokdaj se seje laška detelja sama zase, dasiravno bi se to dobro izplačalo, kajti pridelalo bi se prav gotovo mnogo več pa tudi boljše piče.

Kakšno zemljo zahteva ta detelja in kako jo je pripraviti? — Kar se tal tiče, ni ta detelja, kakor že zgoraj omenjeno, prav nič zbirčna. Ona uspeva dobro celo na suhih in srednjerodovitnih tleh; seveda ji ugaja najbolj srednje zvezna in takšna zemlja, ki vsebuje precejšno množino apna in takšna, na kateri voda ne zastaja.

Da se zemlja za njo pripravi, ni treba bogve koliko truda. Če je zemlja rahla, zadostuje, da se jo kar pri vrhu dobro zrahlja, ako je pa zemlja bolj zvezna, potem se mora seveda na vsak način precej globoko prerahljati s kakim modernim plugom.

Ako se hoče zadobiti kolikor mogoče obilo krme, potem seveda ne preostaja drugo kakor, da se zemlja kolikor le mogoče dobro pripravi.

Ko je oranje dokončano, naj se njiva prav dobro z brano povleče, da se vse kepe dodobra razrušijo.

S čim naj se ti detelji pognoji? — Za laško deteljo je treba uporabiti na vsak način le umetna gnojila.

Poleg fosfornatih in kalijevnatih gnojil je za to deteljo mavec ali gips velikega pomena.

Priporoča se vzeti za vsak ha površine po 4 do 4½ kv superfosfata, 4 do 4½ kv kajnita in 6 kv mavca. Namesto kajnita se vzame lahko 120 do 160 kg 40% kalijeve soli.

Prvi tu navedeni umetni gnojili se morata raztrositi na vsak način pred preoravanjem, mavec pa se lahko raztrosi, ko se detelja seje.

Kdaj naj se ta detelja seje in kakšno ima biti seme? — Da se doseže ugoden uspeh, je treba poskr-

beti za to, da se vseje seme o pravem času, a gledati je treba tudi na to, da se vzame primerno seme.

Mnogi kmetovalci imajo to navado, da sejejo to deteljo prav zgodaj, kar seveda ni pravilno. Ako se namreč poseje seme že sredi poletja, ter je zemlja količkaj vlažna, izkali detelja v kratkem; ako nastopi potem suša, setev uvene in morda celo usahne. Če bi detelja ne usahnila docela, ostala bi pa prerodka in takšno deteljišče da premalo dohodka.

Pripomniti treba, da podnaša inkarnatica lažej mrzloto nego sušo, zato se priporoča, naj se jo nikakor prezgodaj ne seje; najboljši čas za sejanje te detelje so zadnji dnevi avgusta, prvi dnevi septembra meseca.

Da se doseže ugoden uspeh, odločuje tudi to, kakšno seme se je vzelo za sejanje.

Kakšno seme je toraj pravo, v plevah ali izluščeno?

Sploh misli večina kmetovalcev, da če posejejo seme v plevah, bo to seme lažej prenašalo sušo, sicer je to morda opravičeno, ali ko bi to tudi resnično bilo, vendar pa ima to druge slabe strani in sicer:

a) Če se uporabi seme v plevah, ni možno vedeti, koliko semena naj se vzame, da ne bo setev ne prerodka, pa tudi ne pregosta, zato se pripeti lahko, da se zadobi, če se poseje 50 kg semena, mnogo slabej rezultat, kakor če bi se vzelo namesto tega 30 kg semena drugega izvora. Dobrota semena zavisi namreč od načina dobave, pa tudi od popolnosti zoritve, t. j. za dobroto semena ni vseeno, v kakšnem stanu je bila detelja, ko se je seme smukalo ali, ko se je detelja za seme požela.

b) pri sejanju semena v plevah ni možno sejati enakomerno, kajti, ker je tako seme lahko, pade po nekaterih mestih preveč na gosto, po drugih pa preveč na redko.

c) pri semenu v plevah, neizluščenem, se ne da ugotoviti, koliko semena je dobrega in koliko gluhega.

d) takemu, v pleve povitemu semenu, se dado prav lahko primešati razna druga ničvredna travna semena.

In ravno to poslednje je, kar provzroči lahko velike neprijetnosti onemu kmetovalcu, ki kupuje seme laške detelje od prekupcev, kajti v takem slučaju je kmetovalec primoran tako deteljišče preorati in znova obsejati.

Dobe se tudi takšni prekupci, ki zahtevajo ne le visoke cene za deteljno neophano ali neizluščeno seme, ampak celo taki,

ki del semena izluščijo, in prodajajo potem neizluščeno seme, z gluhimi plevami pomešano, za dobro.

Iz tu navedenih vzrokov ne kaže toraj drugo kakor to, da naj se kupuje raje očiščeno ali ophano seme laške detelje, kajti, le če se nabavi takšno seme, potem je skoraj izključeno, da bi se ga zamoglo oslepariti s puhlimi plevami ali pa z detelnim semenom, katerim je primešano drugo ničvredno seme.

Mlado, zdravo seme laške detelje se spozna na enakomerni rumeni barvi. Ako je seme temnorudeče, je gotovo staro. Kaljivost dobrega semena laške detelje znaša nad 85, čistost pa lahko nad 95 odstotkov. Oluščenega semena zadostuje za vsak ha 25 kg ali za njivo 8 do 9 kg.

Ako se hoče uporabiti neoluščeno seme, potem je treba vzeti za vsak ha 60 kg ali za njivo 20 kg.

Dobro je, če se ne obseje vseh njiv hkratu z laško deteljo, marveč da se obsejejo razne njive v primernih presledkih, z razliko malih dni, kajti v takem slučaju se ima potem skozi več časa neprezrelo laško deteljo za zeleno krmljenje.

Seme laške detelje se seje kar načez z roko, ali bolje je, če se uporabi za to sejalni stroj, ker se precej semena prihrani.

Posejana detelja naj se pobrana, da se seme na lahkem z zemljo zakrije.

Laška detelja ne zahteva pozneje nikakega posebnega oskrbovanja.

Kdaj naj se prične ta detelja kositi za zeleno klajo in koliko pridelka da? — S košnjo naj se prične s početkom spomladi in sicer takoj, ko se začne detelja razcvetati. Da bi se s košnjo odlašalo ne kaže, kajti pozneje postane detelja pretrda in za takšno živina večkrat prav nič ne mara.

Na hektaru se pridelava približno 150 do 250 kv zelene laške detelje.

V kakšno svrho se uporabi laška detelja? Že na početku tega članka je bilo rečeno, da daja laška detelja prav tečno zeleno krmo, katera prija sploh vsi govedi, posebno pa mlečnim kravam.

Ta detelja, kakor sploh vsaka druga zelena klaja, osveži živino; ona vpliva ugodno na prebavljanje in prenovi v par tednih takorekoč ves živalski organizem.

Pripomniti je treba, da se živina, ki se z njo krmi, ne sme uporabljati za težavna dela, kajti pri takšni krmi, ni živina v stanu opravljati mnogo napornega dela. Po zeleni krmi se namreč vsaka žival nekako poleni, po takšni krmi se obilo poti, posebno če opravlja težka dela, kar ji gotovo ni v prid.

Konečno se priporoča, naj se uporablja inkarnatnica sploh le kot zelena klaja, kajti posušena ni mnogo vredna.

Po »L' amico del contadino«.

Dajte svoje hčere v kmetijsko - gospodinjstvo šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Eno najvažnejših vprašanj vzgoje ženske mladine je izobraževanje deklet po dovršeni splošni šolski naobrazbi. Dočim je poznejša vzgoja moške mladine za njen bodoči poklic urejena, preneha navadno vzgoja deklet po izstopu iz šole, kvečjemu se puste brez vsakega pravega načrta, da se uče nekoliko šivati in kuhati. Hčere kmetovalcev pa za svoj poznejši strokovni poklic kot gospodinje v hišah s kmetijskimi posestvi sploh ne dobe nobene kmetijske izobrazbe, dasi je ta za gospodinje v naših razmerah neobhodno potrebna.

Gospodinje, soproge in matere naj postanejo večinoma vse hčere, ki naj za doto nimajo le denarja in bale, ampak naj postanejo žene, ki imajo jasen vpogled z življenje, ki so sposobne, da s premislekom slede delovanju svojega moža in ga v potrebi z uspehom nadomeščajo; matere, ki ne poznajo le bitstva otroka, ampak znajo tudi vse njegove dobre zasnove vzbuditi in pospeševati, ter vse njegove sile enokomerno razviti; gospodinje, ki vso svojo moč posvete gospodinjstvu, ki vladajo v hiši z veseljem in z ljubeznijo in ki znajo vse rodbinsko življenje prepajati z ljubeznijo, ki je neobhodno potrebna za procvit domače hiše.

Žalostno je in istočasno poniževalno, če se mora mlada gospodinja šele po poroki veliko učiti od svojih poslov, ali če jo morajo izučiti šele bridke izkušnje. Kakšna je škoda, če prične mati o napačni vzgoji otrok šele takrat premišljevat, ko je že prepozno.

Vsakdo ve dobro ceniti pravo strokovno izobrazbo mladeničev, in zato naj stariši ne zamude poskrbeti tudi za strokovno na izobrazbo svojih hčera, ki jim bo vsekako največ vredna dota, in to tem potom, da jih dajo v dobre kmetijsko-gospodinj-ske šole. Če naj dobe hčere enako sinovom potrebno samostojnost, potem jih je k tej vzgojiti, in to preskrbi najbolje celoletna gospodinjska šola.

V gospodinjski šoli se na primeren način spojita teoretiški in praktiški pouk. S skupnim bivanjem v zavodu se podani nauki v medsebojnem pogovoru poglobljajo, gojenke si druga drugi pomagajo pri delu in pri razumevanju. Učiteljice gospodinj-ske šole (šolske sestre iz reda sv. Frančiška) stanujejo skupaj z gojenkami in so zato v neprestani dotiki pri skupnem delu in pri veselem družabnem življenju.

V vzgojnem oziru je še laže spoznati velike prednosti gospodinj-ske šole. Vsaka mati dobro pozna težkoče, ki ovirajo, hčer doma vzgojiti za dobro gospodinjjo, in te težkoče so pri nas celo velike, ker naše gospodinjstvo vobče ni na zadostni višini in matere same niso sposobne, da bi svoje hčere kaj več ali česa boljšega naučile... Kako slabo je pri nas še skrbjeno za zdravstvo, snago in red v hiši, istotako za vse to v hlevu, in kako malo znajo še naše gospodinjje denarno porabiti tisto, kar jih lahko nudi hlev, vrt, sadje, perutnina itd. Zato je pa najbolje za dekleta vun iz hiše, v tujino, in sicer v gospodinjsko šolo, kjer skupno življenje v zavodu najbolj olajša to prehodno dobo dekleta, preden postane samostojna gospodinja. V gospodinjski šoli pridejo skupaj največ le novinke; vse se isto uče in to vzbudi veselje do dela in do dosege cilja. Gojenka v gospodinjski šoli vsled razmer prisiljeno dobi samostojnost do gotove mere. Doma je mati skrbela za red pri obleki, vse je pregledala in na vse je opozorila. V gospodinjski šoli pa se mora hčerka, ki se smatra za dovolj doraslo dekle, učiti, da vse dogotovi v pravem času in prav; vsak nered se precej pazi in tudi kara. Tako je tudi z drugimi napakami in razvadami, ki jih je doma težko odpraviti ali premagati. V družbi se pa napake in razvade kratkomalo ne trpe.

Ta vzgojilni vpliv nadzorovane družbe gojenk v gospodinjski šoli učinkuje trajno in preide konečno bodočim gospodinj-
ski v kri in meso. V šolo pridejo dekleta z vseh vetrov slovenske domovine, z različnimi lastnostimi, iz skromnih ter iz boljših

razmer, ročne in nerodne ter različno nadarjene. To vse močno učinkuje na spopolnjenje in če treba na izpremembo duševnih lastnosti. Vodilna misel zavoda skrbi, da se vse izvrši v medsebojni ljubezni in v miru.

Iz vseh teh vzrokov je važno izbrati pravo gospodinjsko šolo. Stariši morajo vedeti, da vlada v šoli krščansko-nravni red, ki v delu in razveseljevanju premaga nevarnosti mladosti in čegar cilj je, dekleta vzgojiti za gospodinje po božji volji.

Enoletna kmetijsko-gospodinjska šola c. kr. kmetijske družbe je nastanjena v posebni hiši v Marijanišču v Ljubljani, na Poljanski cesti. V hiši je vodovod in električna razsvetljava.

Gojenke stanujejo v zavodu in so pod neprestanim nadzorstvom. Ravnateljstvo šole je izročeno za kmetijske šole izprašanemu učitelju, ki je istočasno družbeni uradnik, a vodstvo in nadzorstvo zavoda je poverjeno sestri prednici iz reda šolskih sester sv. Frančiška, ki ji pomagajo še druge sestre učiteljice ter razne moške učne moči za različne kmetijske in druge predmete. V šolskem letu 1912/13 je sodelovalo na ti šoli poleg ravnatelja, oziroma poučevalo, sedem sester učiteljic in sedem moških učnih moči.^{*)}

*) Strokovnjak, ki to šolo dobro pozna, nam piše: „Kmetijsko - gospodinjsko šolo smatram jaz za zelo važno, da kar naravnost prekoristno in vsled tega prepotrebno za Primorsko, zato Vam nasvetujem, da se za stvar kolikor mogoče zanimate, ter to šolo tudi v Vašem listu priporočate.

*) Mladenke, ki žele vstopiti v to šolo, se morajo prigrasiti do 10. septembra t. l. Podrobni pogoji glede sprejema so bili objavljeni v 15. številu letošnjega »Primorskega Gospodarja«.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Kako se ima uporabljati američansko lepivo za lovenje pedicev? To lepivo »Tree Sticky« zvano se uporabi lahko ne samo za lovenje pedicev, (metuljev gosenic, ki objedačo črešnjevo drevje), ampak tudi za lovenje vsakovrstnega raznega drugega sadnemu drevju škodljivega mrčesa.

To sredstvo se ima uporabiti:

a) Neposredno po kakem dežju.

b) Namaže naj se deblo z njim krog in krog in sicer tam, kjer prehaja v veje. Namaže naj se 15 do 20 cm na širokem in

3 mm na debelem, pazi pa pri tem, da bo lepivo povsod enakomerno razširjeno.

c) Lubad debela mora biti suh in ne moker; ako je lubad preveč razkava in razpokana, naj se je pred mazanjem ogladi. V to svrhu naj se uporabi strgalna ščet, za mazanje naj se pa uporabi lesena lopatica ali pa precej močan česalnik, ki se ga dobi za mal denar lahko v vsaki prodajalni barv. Priporočljivi so česalniki široki približno 5 cm in z ravno tako dolgimi ter približno 3 mm debelimi zobi. Nobena razpoklina ne sme ostati nenamazana.

Da ne bo treba lubada gladiti, naj se razpokline zamažejo z ilovico, a navrh naj se priveže krog in krog kakih 15 do 20 cm širok papirni pas. Ta pas naj se priveže kroginkrog z vrvičco trdno na deblo in sicer enkrat ob gornjem in enkrat ob spodnjem robu. Ko je to dovršeno, naj se papirni pas namaže z lepivom.

d) Lepivo naj se nikakor ne segreje, a tudi olja ali sploh kakšne druge ptuje snovi se mu ne sme primešati, sicer zgubi dobre lastnosti. To lepivo ohrani lepivno moč ob vsakovrstnem vremenu skozi tri mesece.

e) Lepivni pasi naj se večkrat pregledajo in če se je lepivo zaprašilo, naj se pas takoj zopet nalahko z lepivom obnovi. Ako se je sprijelo listje, raznovrstno seme in druga enaka nesnaga po pasovih, kar omogočuje prehod mrčesu na drevje, naj se to skrbno odstrani. Marsikdaj se prikaže škodljiv mrčes v tako veliki meri, da pokrije v kratkem popolnoma ves lepivni pas; v tem slučaju naj se priveže krog debela širji pas.

■ Ta črta je debela 3 mm in najmanj tako na debelem naj se deblo oziroma papirni pas z lepivom „Tree Sticky“ namaže.

Kmetovalčeva opravila v mesecu septembru.

Na d o m u: Spravijo se razni pridelki v red. Žito naj se včasih prelopati, spravljene krompir naj se od časa do časa prebere in gnil odstrani. Krma na seniku naj se shodi. Hranu oziroma vrelna klet naj se že pred trgatvijo skrbno osnaži in vinska posoda popravi in pripravi. Če nimaš v shrambi za korenstvo toliko prostora, da bi lahko spravil v njo ves krompir in peso, skopaj blizu gospodarskega poslopja jarek. Jarek naj bo $\frac{1}{2}$ m gločok in 1 do $1\frac{1}{2}$ m širok. V ta jarek nasuj korenstvo in

ko si ga napolnil, pokrij korenstvo najprej s slamo, a navrh slame deni izkopano zemljo. V ti nasuti zemlji napravi nekake odduške, a krog in krog zemelnega kupa oziroma jarka napravi jarek za odtekanje deževnice.

N a p o l j u: Krompir se izkopava ali pa izorava in zadnje dni tega meseca se prične s spravljanjem turšice. Vršiče ali čimoto poreži s stebel šele takrat, ko je pričelo spodnje turšično listje rumeneti. Zelena turšica se kosi za klajo. Proti koncu meseca se začenja s sejanjem ozimne. Repa naj se opleve.

V v i n o g r a d u: Po vetru odtrgano mladje naj se privezuje. Če nastopi deževno vreme in je pričelo grozdje gniti, oberi nekoliko krog grozdja se nahajajočega listja, da bo stalo grozdje na zračnem. Odraslih, starih trt ni treba več škropiti, pač pa je treba znova poškopiti letos pocepljene trte.

Proti koncu meseca se prične s trgatvijo, s katero pa če le mogoče odlašaj, kajti o lepem jesenskem vremenu se tvori v jagodah sladkor. Trte, s katerih nameravaš pobirati cepiče, znamenaj na kak primeren način že pred trgatvijo.

V s a d o v n j a k u: Obiraj jesensko, a proti koncu meseca začni tudi z obiranjem zimskega sadja. Lepšega sadja ne klati, a tudi otresaj ga ne, ker se pri takem obiranju udari in potem naglo pokvari. S klatenjem poškoduješ pa tudi drevo. Obiraj lepše sadje z roko ali pa z obiračem in deni ga na lahkem v košaro. Tudi ne presipaj tega sadja iz košare v jerbas ali pa na tla, ampak preloži ga z rokami, da se ne potolče. Deni vsako vrsto jabolk in hrušk zase, sortiraj jih tudi po velikosti, kajti za takšno sortirano sadje dobiš mnogo več nego za mešanico. Šele, ko si boljše sadje obral, potem drevo stresaj, da pade na tla še ono sadje, ki ni za drugo rabo kakor za mošt. Smokve, ki jih ne moreš prodati, spravi v kako orno ali kad, deni v njo kakšno posodo z žrjavico, ter potrosi na njo žvepla in kad nato dobro pokrij. Ko so se smokve dodobra prekadile, naj se posuše na solncu.

V popek cepljena drevesca skrbno preglej in če so vloženi popki zgrešili, vcepi čimprej vnovič. Ako se je vez pri okulantih zajedla, odstrani jo.

N a v r t u: Seje se zimska solata in špinača, motovilec, presajajo se sajenice zimskega zelja in kapusa, ter karfijolov. Zgodnje zelje in kapus za pomladansko uporabo, naj se poseje

v mrzle gnojne gredice. Seme različne zelenjave in cvetlic se nabira.

Na travniku se prične s košnjo otave.

V gozdu se sekajo kolci za vinograde in nabira se frodelj. Iglavci ali bodkovci se proti koncu meseca presajajo.

P O R O Č I L A.

Brezobrestna posojila za obnovitev po trtni uši uničenih vinogradov. Na resolucijo, sprejeto na občnem zboru »Goriškega kmetijskega društva«, vršečega se 26. junija t. l., s katero se je zahtevalo, da naj se obrne društvo na pristojne oblasti, je prejelo društvo od goriškega deželnega odbora na svojo vlogo ta-le odgovor: »Odnosno na Vašo vlogo z dne 16. julija 1913 št. 1055 naznanja se sl. društvu, da se je pri konferenci, ki se je vršila dne 19. t. m. pri deželnem odboru z intervencijo odposlancev c. kr. namestništva, sklenila porazdelitev brezobrestnih posojil za VII. akcijo.« S tem je toraj zadeva ugodno rešena.

Zapisnik

občnega zbora »Goriškega kmetijskega društva«, vršečega se 26. junija 1913 ob 10. uri predp. v dvorani hotela »Pri zlatem jellenu« v Gorici.

(Nadaljevanje in konec.)

Na to podeli predsednik besedo društveniku Fr. Furlaniju, ki pravi to - le:

»Glasom državnega zakona z dne 23. julija 1871., člen XII., smejo prodajalci vin, kakor krčmarji in posestniki, prodajati vino le v takih sodih, na katerih je užgano po c. kr. meroizkusnem uradu, koliko sod drži, vrhu tega pa ne sme biti ta cementura stara nad 3 leta. C. k. finančna oblast kaznuje v zadnjem času vsak tak slučaj prestopka, zato hite posebno krčmarji s pošiljanjem sodov c. k. meroizkusnemu uradu v Gorico, da jim jih precementira.

Za kakšne tri mesece bo tu trgatev in ker bo gledala c. kr. finančna oblast tudi pri vinogradnikih na to, da bodo prodajali vino le v takih sodih, ki odgovarjajo v cementuri zgoraj označenim zahtevam, zato bodo primorani tudi oni pošiljati svoje sode meroizkusnemu uradu v Gorico.

Že občini Dornberg in Prvačina sami pridelata v dobrih letinah okoli 50000 hl vina, za hranjenje katerega pa je potrebno velikanskega števila sodov. Sam prevoz teh sodov v Gorico in nazaj domu znaša za vsak hl najmanj 30 vinarjev, treba bo izdati toraj vinogradnikom samo za prevozne troške 15.000 kron. Kako veliki bodo ti skupni troški za celo spodnjo vipavsko dolino, Kras in Brda, kjer ni v bližini meroizkusnega urada, preračuni si lahko vsak goriški vinogradnik sam. Majhni ti stroški gotovo ne bodo! Z druge strani pa moramo misliti pri tem še na drugo škodo. Če pomislimo, da leže sodi pri meroizkusnem uradu po več tednov na dvorišču meroizkusnega urada, izpostavljeni solncu in dežju, vsled česar se več ali manj pokvarijo, potem nam ne preostaja drugo, kakor, da se skušamo vsestranski škodi izogniti.

Da se vse to prepreči, predlagam slavnemu zboru naj sprejme danes naslednjo resolucijo:

»Naprosi naj se visoka vlada, da naj vpelje v naše vinorodne kraje potujoče c. k. meroizkusne urade, oziroma naj blagovoli v občine vinorodnih krajev, kjer je večja množina posode, ki bi se morala po zakonu znova cementirati, poslati koj meroizkusnega uradnika s potrebnimi pripravami, da vso vinsko posodo oziroma sode na licu mesta premeri ali precementira.

To delo naj bi izvrševal ta uradnik vsaka tri leta po prvem merjenju.«

Ta predlog oziroma resolucija je bila soglasno sprejeta.

Konečno pravi prejšnji govornik še to - le:

»Visoka vlada in deželni odbor goriški sta obljubila vinogradnikom da razdelita koncem leta 1912. kron 125.000 kot brezobrestno posojilo med goriške vinogradnike. Danes smo uže na koncu junija meseca leti 1913. a oni, ki so vložili prošnje za brezobrestna posojila, čakajo še danes zaman.

Z ozirom na veliko denarno krizo, radi katere niso vinogradniki v stanu dobiti niti manjših izposojil, posebno pa z ozirom nato, da potrebujejo vinogradniki prav nujno denarja za nabavo modre galice in žvepla, oziroma za poplačanje dolga, ki so ga bili primorani napraviti z nabavo teh trteohranjujočih sredstev, z druge strani pa, da morajo sproti drago plačevati najete delavce itd., predlagam naj se naše društvo zavzame za to, ter se obrne na pristojne oblasti, da naj izplačajo v najkrajšem času zaprošena brezobrestna posojila.«

Proračun za

1	Gotovine v blagajni konc. leta 1912		95 82
2 a)	letnine tekoče	4500.—	
b)	„ zastale	2782 45	7282 45
3 a)	Naročnine tekoče	2200.—	
b)	„ zastale	1876 50	4076 50
4 a)	Inserati tekoči	800.—	
b)	„ zastali	479 50	1279 50
5	Državna podpora za „Prim. gosp.“		1200.—
	Primanjkljaj		16265 73

K 30200.—

leto 1913.

1	Nagrade, plače, dnine	8100.—
2	Pisarniške potrebščine, poštnine, kurjava, svečava, knjige, invent., časop.	1500.—
3	Najemnina za urad in skladišče	2500.—
4	Društveno glasilo: a) uredovanje	1200.—
	b) nagrade	1000.—
	c) tisk, pošta, vezanje, razpošiljanje in provizija	4900.—
		7100.—
5	Potovalni troški in kmet. predavanja	4000.—
6	Obresti izposojil	3000.—
7	Za prireditev raznih poskusov	2000.—
8	Neprevideni troški	2000.—

K 30200.—

Tudi ta predlog je bil soglasno sprejet.

Društvenik Ivan Saunig predlaga, naj bi se vabil k občnemu zboru s posebnim vabilom vsak društvenik posebej, češ, če se dene vabilo samo v društveno glasilo, da društveniki to lahko prezrejo, odtod pač tudi udeležba na občnem zboru skromna. Predsednik obljubi, da bo skrbel za podrobno pretresovanje tega predloga v sejah in da ukrene potem to, kar se mu naloži.

Ker se nikdo več ne oglasi k besedi se predsednik zahvali odbornikom za sodelovanje v prid društvu prav tako tudi odsekovi članom, posebno pa društvenim garantom za požrtvovalnost. Konečno se zahvali še vladnemu in deželnemu zastopniku, nakar zborovanje ob 12. uri zaključí.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: Na dvorišču tik hiše imam trto, katere listje zadobi meseca julija avgusta na zgornji strani rujave pege, ki se v kratkem razširijo po vsi listovi površini. Bolezen se prkaže najprej na spodnjih poganjkovih listih, obolelo listje se skrtoviči in pred časom odpade. Grozdje se vsuši in obvisi na trti. Pošiljam vam par poganjkov na vpogled. Rad bi vedel, kakšna bolezen je ta in ali se dobi kakšno sredstvo zoper njo? (F. Z. v M.)

Odgovor: Na doposlanih poganjkih oziroma listju se je konstatirala, takozvana »porujavelost listja«, nemški Blattbräune, Braunfleckigkeit, francoski: Brunissure zvana. Vsled česa se poloti ta bolezen trt, ne ve se še dandanes. V i a l a in S a n v e g a u navajata kot vzrok ti bolezní žlemasto glivico, takozvano »Plasmodiophora Vitis«, Behrens in Masee pa to zani-kavata. D e b r a y pravi, da tiči vzrok ti bolezní v preobilni vlagi, namreč v megli in obenem v preobilni množini v zemlji se nahajajočih dušičnatih spojin. Masee trdi pa, da se pojavi ta bolezen na trtah radi naglega znižanja temperature. Na podlagi teh različnih trditev se da sklepati, da se poloti ta bolezen trt bržkone vsled lokalnega prehlajenja. Sicer je v Vašem slučaju lahko tudi to vzrok, da se trte prebogato obložijo z grozdem. Če je to vzrok ti bolezní, potem se da odpomoči, ako se obrežejo trte na kratko in morda odstrani še celo nekoliko zaroda po odcvetenji z njih, eventuelno, da se take trte o suši zalivajo in da se zemlja, če je premalo pognojena, močno pognoji.